

12. Hobsbawm, Eric (2017). *Razlomannoe vremya. Kul'tura i Ozhestvo v dvaddtatom veke* [Fractured Times. Culture and Society in the Twentieth Century]. Moskva: ACT CORPUS (in Russian).
13. Hoffman, Paul (2015). *Why Did Europe Conquer the World?* Princeton: University of Princeton.
14. Popovich, Miroslav (2017). *Krovavyy vek* [Blood Century]. Khar'kov: Folio (in Russian).
15. Toynbee, Arnold (2006). *Tsivilizatsiya pered sudom istorii* [Civilization Before the Court of History]. Moskva: Ayris – press (in Russian).
16. Readman, P. (2022). Landscape, National Identity and the Medieval Past in England, 840–1914. *English Historical Review*, 137 (587), 1174–1208.
17. Yaspers, Karl (1994). *Smysli I naznachenie istorii* [The Meaning and Purpose of History]. Moskva: «Respublika» (in Russian).

Received 15 08.2024

Received in revised form 23.09.2024

Accepted 01.10.2024

DOI: 10.15421/272419

УДК (UDC) 130.2: 14.141

І. В. Чепегін

*Харківський національний педагогічний університет імені Григорія Сковороди,
Харків, Україна*

СУЧАСНІ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ КОРДОНІВ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-АНТРОПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

E-mail: chepaigor3@gmail.com

ORCID: 0000-0001-8315-8978

Анотація. У сучасному світі глобалізація, технологічний розвиток та економічні трансформації суттєво змінюють сприйняття людиною традиційного розуміння політичних кордонів. У цьому дослідженні запропоновано ретроспективний та сучасний аналіз концепції кордонів у контексті глобальних трансформацій, із визначенням їхньої ролі в динамічному світі. Традиційні підходи до розуміння кордонів, як географічних, політичних та етнічно-культурних меж, порівнюють із сучасними підходами, які враховують їхню економічну, соціокультурну, технологічну та глобалізаційну ролі. Географічний аспект, що раніше визначався простою лінією на мапі, тепер поєднується з економічними зонами та технологічними інноваціями, які зменшують фізичні бар'єри та сприяють взаємодії поза традиційними кордонами. Взаємозв'язок між глобалізацією та кордонами виявляється складним і динамічним, впливаючи на торгівлю, міграцію, культурну взаємодію, безпеку, екологічні та пов'язані зі сферою охорони здоров'я аспекти в сучасному світі. Зокрема, глобалізація сприяє зростанню транснаціональної економічної активності, змінює сприйняття кордонів як місць взаємодії та співпраці різних культур та соціальних систем, а також – ставить нові виклики в галузі безпеки та реагування на екологічні та пов'язані зі сферою охорони здоров'я проблеми. Автор дослідження визначає вплив глобалізації на трансформацію кордонів, враховуючи політичні, економічні, технологічні та соціокультурні аспекти. Результати дослідження вказують на новий характер кордонів, які стають менш жорсткими та відкритими для співпраці, але, водночас – зіштовхуються з новими викликами, на кшталт міграції, тероризму та екологічних проблем. У висновках дослідження висвітлено стратегічні підходи до подальшого розвитку концепції кордонів. Автор рекомендує інтеграцію сучасних технологій у процес управління кордонами, акцентує увагу на потребі міжнародного співробітництва для вирішення транскордонних викликів та визначає ключові напрями для подальших досліджень. Дослідження актуальне для

вчених, політиків та практиків, які цікавляться сучасними тенденціями та перспективами управління кордонами в епоху глобалізації.

Ключові слова: людина, політичні та культурні кордони, амбівалентність, досвід руйнації кордонів, політична географія, глобалізація, політика, економіка.

I. V. Chepyegin

MODERN CONCEPTUALISATIONS OF BORDERS IN THE CONTEXT OF GLOBAL PROBLEMS OF TODAY: A PHILOSOPHICAL AND ANTHROPOLOGICAL ASPECT

Abstract. In the current world, globalization, technological development and economic transformations are fundamentally rethinking the concept of cordons, necessitating the need to adapt traditional phenomena to new realities. This study provides a retrospective and current analysis of the concept of borders in the context of global transformations, indicating their role in the dynamic world. Traditional approaches to the understanding of cordons, such as geographical, political, and ethnic-cultural boundaries, compare with modern approaches that promote their economic, sociocultural, technological and globalization roles. The geographical aspect, which previously appeared as a simple line on the map, is now combined with economic zones and technological innovations that change physical barriers and combine the posture of traditional borders. The mutual mage globalizatsya is the cordons to be a wardless dinema, the sophisticates of the Migration, the culture of the mutual resource, the flapek, and the Ekologi y is healthy, the aspects of the Sluto Sviti. Also, globalization is accelerating the growth of transnational economic activity, changing the convergence of cordons as a place of interaction and fusion of different cultures and social systems, as well as creating new spheres of safety and response to environmental and health problems. The author of the study notes the influx of globalization on the transformation of borders, medical, political, economic, technological and sociocultural aspects. The results of the investigation indicate a new character of cordons, which are becoming less harsh and susceptible to counteraction, but are simultaneously confronted with new trends, such as migration, terrorism and environmental problems. The research highlights strategic approaches to further development of the concept of cordons. The author recommends the integration of current technologies in the process of managing cordons, emphasizing the needs of international intelligence among the highest transcordon calls and identifying key directions for further investigations. The research is of great importance for scholars, politicians and practitioners who are concerned with current trends and prospects for border management in the era of globalization.

Key words: philosophy, political geography, place, conceptualization, conceptualization, transformation, globalization.

Вступ. У добу радикальних та динамічних політичних, соціальних та культурних зрушень зростає дослідницький інтерес до всебічного осмислення теми кордонів, що значною мірою зумовлене зростанням ризиків і небезпек руйнації не тільки соціальних і культурних, але й політичних кордонів, що, так само, призводить до трагічного досвіду руйнації політичних кордонів. Його антропологічні наслідки спричиняють особливу увагу серед вітчизняних науковців. Однак, ця проблематика не обмежена суто українськими контекстами та ситуацією порушення державного кордону й незаконної окупації українських територій країною-агресором. Хоча, безсумнівно, ця тема є болючою для кожного українця, тож, окрім політичного набуває ще й екзистенційного виміру. Саме тому, антропологічна редукція та антропологічна інтерпретація політичних кордонів є наскрізною лінією цього дослідження.

Варто зауважити, що кордон – це не просто лінія на карті, а й багатогранне поняття, яке відображає складні взаємодії між політикою, економікою та суспільством.

У сучасних наукових дослідженнях тема концептуалізації кордонів набула широкого міждисциплінарного обговорення, особливо, в контексті глобалізації, міграції. Останні роботи зосереджені на переосмисленні кордонів як багатозначного феномену, що охоплює не лише політичні чи географічні аспекти, але й соціокультурні, економічні.

У сучасному світі, який характеризується глобалізацією, міграційними процесами та посиленням політичної поляризації, поняття кордону зазнає значних трансформацій. Саме такі процеси, як глобалізація, технологічні інновації та економічні трансформації, ставлять під сумнів традиційні уявлення про кордони (фізичні межі територій). Актуальність вивчення концепції кордонів у контексті глобальних змін полягає в необхідності адаптації сучасних підходів до нових реалій. Розгляд трансформації просторових аспектів кордонів є ключовим елементом розуміння їхньої ролі в умовах глобалізації.

Мета й предмет дослідження. Мета цього дослідження полягає в концептуалізації політичних кордонів у контексті нормативних теорій політичної географії, враховуючи глобальні трансформації, визначення традиційних та сучасних підходів до розуміння процесу зміни кордонів, аналіз наслідків змін політичних меж.

Предметом дослідження є амбівалентність досвіду руйнації політичних кордонів у добу глобалізації.

Історіографія та джерела. Методи дослідження. Тема вивчення кордонів широко представлена в різних наукових дисциплінах. Історіографія проблеми вивчення кордонів охоплює широкий спектр підходів та теорій. Спочатку кордони сприймали винятково як територіальні межі між державами, проте з розвитком глобалізації, технологій та зростанням взаємодії між культурами й спільнотами, їхнє розуміння стало набагато складнішим. Сучасні дослідження кордонів базуються на міждисциплінарному підході, що включає філософію, антропологію, соціологію, політичні науки та інші галузі пізнання.

Філософські рефлексії нормативних або емпірико-аналітичних підвалин політичної географії включають феноменологію кордонів та методологічні підходи до культурної та політичної антропології. Вагомий внесок у розробку теоретико-методологічного інструментарію дослідження політичних кордонів зробили філософи різних епох – від Аристотеля до М. Гайдегера, який вважав, що кордони допомагають нам зрозуміти світ і наше місце в ньому¹.

Передумови для таких підходів були закладені мислителями, які сприймали рівень розвитку народів відповідно до територій їхнього проживання. Це відображено в географічному детермінізмі Шарля Монтеск'є² та «геософії» Дж. К. Райта³. До філософів, які зробили значний внесок у філософсько-антропологічну концептуалізацію кордонів, належить Мішель Фуко, який бачив політичну географію як продукт влади та контролю. В праці «Наглядати й карати»⁴ він досліджував кордони як важливий інструмент влади.

Вітчизняна українська історіографія також вивчає питання концептуалізації кордонів. Серед останніх актуальних досліджень: праця М. Капітоненко «М'яка сила в сучасній світовій політиці: теоретичні аспекти»⁵, С. Коч. Дослідження В. Дергачова, М. Ільїна та Л. Казарян демонструють, як процеси інтеграції трансформують роль державних кордонів у сучасних територіально-політичних системах.

Роботи Д. Гомьєна, В. Похвальського, Б. Топорніна свідчать про те, що штучно проведені політичні кордони часто гальмують економічний розвиток єврорегіонів Центрально-Східної Європи, ускладнюючи транскордонну співпрацю.

Також важливим є дослідження історико-політичного розвитку України, проведені такими вченими, як: О. Ганжа та В. Кубійович, чії праці заклали фундамент

¹ Heidegger M. Introduction to Metaphysics. *Yale University Press*. URL: <https://yalebooks.yale.edu/book/9780300186123/introduction-to-metaphysics/> (date of access: 31.07.2024).

² Задорожний І. Концепція географічного детермінізму Ш. Л. Монтеск'є. *Електронний репозитарій ДВНЗ "УжНУ"*. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/46731> (дата звернення: 31.07.2024).

³ Савчук І. Геософія. *Geo-Hub: науково-освітній веб-портал*. URL: <https://geohub.org.ua/node/3263> (дата звернення: 31.07.2024).

⁴ Foucault M. Discipline and Punish. *Google Books*. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Discipline_and_Punish.html?id=pWv1R2o_PWwC&redir_esc=y (date of access: 31.07.2024).

⁵ Капітоненко М. М'яка сила в сучасній світовій політиці: теоретичні аспекти. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2010. № 94. Частина 2. С. 20–29.

для подальших наукових розвідок. Сучасні дослідники, зокрема, В. Андрушко та О. Конотопцев, використовуючи методи фізичної та економічної географії, детально проаналізували територіальну структуру України та її динаміку.

Проблеми національної безпеки в контексті регіональної інтеграції та транскордонного співробітництва стали предметом досліджень В. Будкіна, І. Ілька та інших науковців, які застосовували комплексний підхід, що поєднував політологічні, геополітичні та соціологічні методи.

Крім того, в Україні активно досліджують проблему агресивного вторгнення та руйнації кордонів, яка постала після анексії Криму в 2014 р.

Дослідження базується на спектрі наукових принципів, таких як історизм, об'єктивність та системність. Розробка комплексної теоретико-методологічної програми, з використанням потенціалу антропологічного, діалектичного, історико-порівняльного, проблемно-хронологічного, статистичного та компаративного методів, допоможе здійснити всебічний аналіз політичних кордонів у добу глобалізації та визначити їхню роль на перетині глобалізаційного розмивання культурних і соціальних кордонів, що дадуть змогу виявити принципову різницю між жорсткими та м'якими політичними кордонами.

Поєднання цих методів і принципів дає змогу отримати більш повну та об'єктивну картину досліджуваних явищ. Кожен з них вносить свій внесок у розуміння досліджуваної проблеми. Принцип історизму передбачає вивчення явищ у процесі їхнього історичного розвитку, враховуючи конкретно-історичні умови. Об'єктивність гарантує достовірність результатів.

Системний підхід дає змогу розглядати досліджувані явища як частину більш широкої системи, враховуючи їхні взаємозв'язки та взаємозалежності. Антропологічний метод фокусується на людському вимірі. Діалектичний метод дає змогу побачити суперечності та динаміку розвитку досліджуваних явищ.

Історико-порівняльний метод дає змогу виявити загальні закономірності. Проблемно-хронологічний метод забезпечує хронологічну послідовність аналізу. Статистичний метод дає кількісні оцінки. Компаративний аналіз дає змогу проводити порівняння.

Основний матеріал і результати. Історично кордон сприймався переважно як фізична лінія, що розділяє території різних політичних утворень. Це була чітка, видима межа, часто позначена природними об'єктами (річки, гори) або штучними спорудами (мури). Таке розуміння кордону було характерним для давніх цивілізацій, середньовічних держав і навіть раннях монархій. У цьому дослідженні ми будемо розбирати кордони в двох аспектах: політичному, тобто чітка суверена межа, та культурному, тобто вплив міграцій на трансформацію кордонів.

На сучасному етапі важливий вплив має глобалізація, як комплексний процес економічної, політичної та культурної інтеграції, що суттєво вплинула на традиційне розуміння кордону. Якщо раніше кордон сприймався переважно як фізична перешкода, то сьогодні він дедалі більше набуває функцій фільтра, шлюзу та точки взаємодії між різними світами.

Саме визначення терміну «глобалізація» виявилось складним завданням через його багатозначність у контексті розвитку світу. Поступовий розвиток процесів на глобальному рівні спричиняє появу нових концепцій, що розмивають первинну сутність.

Можна виокремити три традиційні підходи до розуміння кордонів:

Географічна визначеність: кордони сприймають як лінії, що визначають межі між країнами чи регіонами на мапі (картографічна особливість)⁶.

Політична роль: кордони є символом державного суверенітету та територіальної цілісності.

⁶ Усенко О. О. Державний кордон як соціальний інститут та соціокультурний конструкт: перспективи соціологічного аналізу. *Grani*. 2015. Т. 18. № 2. С. 79–83. URL: <https://doi.org/10.15421/1715044> (дата звернення: 31.07.2024).

Етнічна та культурна визначеність: використовується для збереження етнічних та культурних особливостей.

Звісно, не можемо оминати й сучасні підходи до розуміння кордонів, яких виокремлюють 4:

Економічна перспектива та безпека: кордони розглядають як простори для економічної співпраці та розвитку (економічні зони, вільна торгівля)⁷.

Соціокультурні трансформації: зміна в погляді на кордони як на місця взаємодії та сумісності різних культур та соціальних систем⁸.

Технологічний вплив: розвиток технологій зменшує фізичні бар'єри та сприяє взаємодії поза традиційними кордонами.

Глобалізаційний вимір: розгляд кордонів як частини глобальних відносин та впливів⁹.

Ці підходи відображають трансформацію ролі кордонів від фізичних меж до складних конструкцій, у яких відображені економічні та соціокультурні взаємодії в сучасному світі.

Наявний чіткий зв'язок між глобалізацією та концепцією кордонів, яка становить складний і динамічний взаємозв'язок між процесами глобальної інтеграції та територіальними межами. Глобалізація є стимулом до зростання транснаціональної економічної активності, що, так само, сприяє міграції робочої сили. Глобальна міграція спричиняє зміни в сприйнятті кордонів, їхній ролі в управлінні міграційними потоками та формуванні міграційної політики. Культурна взаємодія та ідентичність допомагають взаємопроникненню культур. Глобалізація кидає нові виклики сфері безпеки.

Взаємодія глобалізації та концепції кордонів формує новий політичний ландшафт в управлінні територіальними межами, вимагаючи адаптації та пошуку балансу між відкритістю (м'які кордони) та захистом національних інтересів. Також ці аспекти є схожими на ціннісні орієнтири в геополітичному просторі для держав¹⁰.

Просторова трансформація кордонів є процесом, за допомогою якого кордони змінюють свою фізичну форму та значення. Цей процес може бути спричинений різними факторами. Політичні зміни: війна, утворення нових держав або з'єднання наявних держав. Прикладом є об'єднання ФРН та НДР або роз'єднання Чехословаччини.

Після закінчення Другої світової війни політична карта Європи була переформатована, щоб відобразити нові політичні кордони. Багато європейських колоніальних імперій зазнали розпаду. Франція та Велика Британія втратили значну частину своїх колоній, зокрема, в Африці та Азії¹¹. Розділ Німеччини та її об'єднання: Німеччина була поділена на західну та східну частини. Західна частина стала Федеративною Республікою Німеччина, а східна, відповідно, – Німецькою Демократичною Республікою.

Звісно, наявні позитивні наслідки зміни кордонів внаслідок стрімкого розвитку політичної ситуації:

1. Зростання торгівлі та інвестицій.
2. Зростання культурного обміну.
3. Зменшення напруженості на кордонах.

Та, відповідно, наявні негативні наслідки:

⁷ Савенко І. М. Сучасні підходи до поняття державного кордону та його охоронна функція: теоретичні аспекти. *Ефективність державного управління*. 2012. № 33. С. 111–116.

⁸ Верменич Я. Теоретико-методологічні детермінанти дослідження кордонів та прикордонного простору. *Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. Теоретико-методологічні детермінанти дослідження кордонів та прикордоння*. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/179859> (дата звернення: 31.07.2024).

⁹ Дашевська О. В. Глобалізаційний вплив на розвиток економічної системи країни. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка*. 2011. № 33. Ч. 1. С. 90–96.

¹⁰ Чепегін І. .В. Сучасна концептуалізація кордонів. *DSPACE HNPU: Головна*. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13331> (дата звернення: 31.07.2024).

¹¹ Чепегін І. .В. Сучасна концептуалізація кордонів. *DSPACE HNPU: Головна*. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/13331> (дата звернення: 31.07.2024).

1. Зростання потоків людей і товарів через кордони може призвести до поширення транскордонних проблем (тероризм, незаконна міграція та торгівля людьми).

2. Зменшення значення кордонів може призвести до відчуття розмиття національних ідентичностей.

3. Зростання культурного обміну може призвести до культурної асиміляції та втрати культурної різноманітності.

Важливим аспектом закономірностей розвитку та трансформації кордонів є вплив на них міграційних процесів. Міграція, так само, є складним процесом, який має як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства. З одного боку, міграція сприяє змішуванню культурних елементів. Мігранти приносять із собою свої традиції, цінності та мову, які можуть впливати на культуру суспільства. Це може призвести до створення нових форм самовираження та ідентичності¹².

З іншого боку, міграція може спричинити проблеми в адаптації мігрантів до нового суспільства. Мігрантам може бути важко адаптуватися до нового соціокультурного середовища, особливо якщо воно відрізняється від їхньої батьківщини. Перед суспільством, яке приймає, може постати питання інтеграції мігрантів, щоб вони могли повноцінно брати участь у житті суспільства.

Також міграція має економічний вплив на країни. Мігранти можуть надсилати грошові перекази своїм сім'ям у свої країни, що може сприяти економічному розвитку цих країн. Крім того, мігранти можуть мати свій внесок в економіку приймаючих країн, працюючи на різних підприємствах та в різних галузях діяльності¹³.

Важливо усвідомлювати ці наслідки, щоб розробити ефективні політичні стратегії міграції, які будуть сприяти позитивним наслідкам і мінімізувати – негативні.

Наводимо певні конкретні приклади того, як міграція може впливати на суспільство¹⁴:

Мігранти можуть приносити нові ідеї та технології, які сприятимуть економічному розвитку.

Мігранти можуть створювати нові підприємства та робочі місця.

Мігранти можуть сприяти культурному різноманіттю та толерантності.

Однак міграція також може мати негативні наслідки, на кшталт:

Зростання конкуренції на ринку праці.

Збільшення рівня злочинності та соціальної напруженості.

Порушення соціальних норм і руйнація усталених цінностей.

Важливо знайти баланс між позитивними та негативними наслідками міграції, щоб вона була максимально корисною для суспільства.

Враховуючи різні аспекти впливу міграційних процесів на соціокультурну сферу, важливо розвивати політики та практики, які сприяють позитивній взаємодії та інтеграції мігрантів у нових соціальних середовищах.

Міжнародні організації відіграють важливу роль у концептуалізації кордонів у сучасному світі. Вони сприяють співпраці між країнами у вирішенні глобальних проблем, пов'язаних із кордонами, на кшталт: міграції, біженства, тероризму та транскордонної злочинності.

Наявний певний розподіл функцій відповідних міжнародних організацій. Так, ООН є однією з найважливіших міжнародних організацій у сфері кордонів. Організація сприяє докладанню спільних зусиль задля вирішення глобальних проблем, пов'язаних із міграцією, біженством, тероризмом та іншими безпековими аспектами

¹² Юськів Б. М. Глобалізація і трудова міграція в Європі: монографія. Рівне: вид. О. М. Зень, 2009. 476 с.

¹³ Чепегін І. В. Зміни напрямків трудової міграції громадян України: причини та взаємозв'язки. *DSPACE HNPУ: Головна*. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/items/aadd5f72-9163-4ba1-a2f3-7c6e6f4b2662> (дата звернення: 31.07.2024).

¹⁴ Курцев О. Ю., Попова Г. Є. Наслідки міжнародної міграції для суспільних відносин. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2023. № 2(278). С. 61–65. URL: <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2023-278-2-61-65> (дата звернення: 31.07.2024).

на кордонах¹⁵. Члени ООН розробили ряд документів, які формують сучасну концептуалізацію кордонів. До них належать: Конвенція про статус біженців 1951 р., у якій визначено статус біженця та встановлено принципи, відповідно до яких біженцям надається захист¹⁶. Конвенція про статус апатридів 1954 р., у якій визначено статус апатридів та встановлено принципи, відповідно до яких апатридам надається захист.

Європейський Союз (ЄС) також відіграє важливу роль у концептуалізації кордонів. Організація розробила низку стратегій з інтеграції та забезпечення безпеки та стабільності й економічного зростання на своїх кордонах. ЄС створив Європейську агенцію з управління кордонами, яка сприяє співпраці між країнами ЄС в галузі гарантії безпеки та управління кордонами, використовуючи новітні технології.

Міжнародний комітет Червоного Хреста та Червоного Півмісяця (МКЧХ) працює з гуманітарними аспектами міграції, надаючи допомогу біженцям та мігрантам на кордонах. МКЧХ сприяє приверненню уваги до гуманітарних проблем, пов'язаних із кордонами, та захисту прав мігрантів.

Інтерпол сприяє обміну інформацією та співпраці міжнародних правоохоронних органів для боротьби з транскордонною злочинністю. Інтерпол допомагає країнам у боротьбі з такими формами транскордонної злочинності, як: торгівля людьми, незаконний обіг наркотиків та тероризм.

Міжнародні організації відіграють ключову роль у прийнятті викликів та формуванні перспектив в галузі безпеки та управління кордонами, сприяючи співпраці та обміну найкращими практиками.

Висновки. У результаті дослідження було з'ясовано, що політичні кордони за доби глобалізації мають тенденцію до розширення шляхом розмивання культурних і соціальних кордонів. Міграції та свобода пересування (туризм, освітня, академічна мобільність, трудові міграції тощо) та перетину національних кордонів (безвізовий режим) змінюють у свідомості людей традиційне розуміння політичних кордонів, яке розчинене в концептах єдиного глобального суспільства, створюючи ілюзію безмежності світу. Кордон у уяві людини вже перестав бути статичною лінією на мапі, й перетворився на динамічний конструкт, який постійно змінюється під впливом глобальних процесів. Також, саме поняття «кордон» переживає суттєві трансформації внаслідок глобалізаційних викликів, змінюючи своє структурне, функціональне та змістовне значення за рахунок нового семантичного наповнення понять «м'які» та «жорсткі політичні кордони». Було виявлено, що глобалізація, з її економічною інтеграцією, інформаційними технологіями та міграційними потоками, є основним фактором, що впливає на зміну функцій та ролі кордонів.

Висвітлено важливі виклики, на кшталт міграційних процесів, транскордонних загроз безпеці та екологічних аспектів, які ставлять під сумнів традиційні уявлення про кордони й вимагають комплексного підходу до управління ними. Міграція є одним із найважливіших факторів, що впливають на трансформацію кордонів. З одного боку, міграція створює тиск на кордони, змушуючи держави посилювати контроль за ними. З іншого боку, міграція сприяє розмиванню національних особливостей та формуванню транснаціональних спільнот.

Міжнародні організації відіграють усе важливішу роль у формуванні міжнародних норм та стандартів, стосовно кордонів. Вони сприяють співпраці між державами у вирішенні таких проблем, як міграція, торгівля та безпека.

Дослідження підтверджує, що геополітична нестабільність впливає на зміни в політичній картині світу та може призводити до перегляду кордонів для гарантії безпеки та стабільності.

¹⁵ Кухалейшвілі Г. Превентивна дипломатія в сучасній теорії міжнародних відносин / Георгій Кухалейшвілі – Тека авторів Чтиво. *Чтиво*. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Kukhaleishvili_Heorhii/Preventyvna_dyplomatiia_v_suchasni_teorii_mizhnarodnykh_vidnosyn/ (дата звернення: 31.07.2024).

¹⁶ UNTC. United Nations Treaty Collection. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=V-3&chapter=5&Temp=mtdsg2&clang=en

REFERENCES

1. Chepegin, I. V. (2023). *Cinnisni orientiri u geopolitichnomu prostori* [Value Orientations in Geopolitical Space]. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/30097/1/43_Chepegin.pdf (in Ukrainian).
2. Chepegin, I. V. (2022). *Suchasna konceptualizacija kordoniv* [Modern Concept of Boundaries], DSpace HNU: Головна. <https://dspace.hnu.edu.ua/handle/123456789/13331> (in Ukrainian).
3. Dashevska, O. V. (2011). Hlobalizatsiyni vplyv na rozvytok ekonomichnoi systemy krainy [Globalization Influence on the Development of the Country's Economic System]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, (33. Ch.1.), 90–96 (in Ukrainian).
4. Foucault, Michel (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. New York: Vintage Books.
5. Heidegger, Martin (2014). *Introduction to Metaphysics*. Translated by Gregory Fried and Richard Polt (2nd ed.). London: Yale University Press.
6. Kapitonenko, M. (2010). M'iaka syla u suchasni svitovii politytsi: teoretychni aspekty [Soft Power in Modern World Politics: Theoretical Aspects]. *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, (94, chastyna 2), 20–29 (in Ukrainian).
7. Kuhalejshvili, G. R. (2011). *Preventivna diplomatija v konteksti mirotvorchoi dijal'nosti OON* [Preventive Diplomacy in the Context of UN Peacekeeping Activities]. https://chtyvo.org.ua/authors/Kuhaleishvili_Heorhii/Preventyvna_diplomatia_v_suchasni_teorii_mizhnarodnykh_vidnosyn/ (in Ukrainian).
8. Kurtsev, O. Iu., & Popova, H. Ie. (2023). Naslidky mizhnarodnoi mihratsii dlia suspilnykh vidnosyn [Consequences of International Migration for Social Relations]. *Visnyk skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, 2(278), 61–65. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2023-278-2-61-65> (in Ukrainian).
9. Savenko, I. (2012). Suchasni pidkhody do poniattia derzhavnogo kordonu ta yoho ohoronna funktsiia: teoretychni aspekty [Modern Approaches to the Concept of the State Border and its Protective Function: Theoretical Aspects]. *Efektivnist derzhavnogo upravlinnia*, (33), 111–116 (in Ukrainian).
10. Savchuk, I. (2020). *Heosofia*. [Geosophy]. Geo-Hub naukovo-osvitnii veb-portal. <https://geohub.org.ua/node/3263> (in Ukrainian).
11. UNTC. (1951). United Nations Treaty Collection. URL: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetailsII.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=V-3&chapter=5&Temp=mtdsg2&clang=en (in English).
12. Usenko, O. O. (2015). Derzhavnyi kordon yak sotsialnyi instytut ta sotsiokulturnyi konstrukt: perspektyvy sotsiologichnoho analizu [The State Border as a Social Institution and Sociocultural Construct: Perspectives of Sociological Analysis.]. *Grani*, 18(2), 79–83. <https://doi.org/10.15421/1715044> (in Ukrainian).
13. Vermynych, I. (2020). Teoretyko-metodolohichni determinanty doslidzhennia kordoniv ta pohranychnoho prostoru [Theoretical and Methodological Determinants of the Study of Borders and Border Space.]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*, (5), 130–146. <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/179859> (in Ukrainian).
14. Yuskiv, B. M. (2009). *Hlobalizatsiya i trudova mihratsiya v Yevropi* [Globalization and Labor Migration in Europe]. Rivne: Vydavets O. M. Zen', 476 s. (in Ukrainian).
15. Zadorozhnij, O. V. (2014). Mizhnarodnij komitet Chervonogo Hresta [International iommittee of the Red Cross]. In *Ukrains'ka Diplomatichna Encyklopedija* (in Ukrainian).

Received 14.08.2024

Received in revised form 30.09.2024

Accepted 01.10.24